

Een 10+

Beoordelen in
het leergebied
Kunst en Cultuur

Viola van Lanschot Hubrecht
Gill Bollegraf

slo

Een 10+

**Beoordelen in het
leergebied Kunst en
cultuur**

Verantwoording

© 2006 Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs

Viola van Lanschot Hubrecht
Gill Bollegraf

Redactie

Viola van Lanschot Hubrecht

Tekstredactie

Gerda Remmers

Ontwerp

deel 4 ontwerpers, Lidy Roemaat, Enschede

Productie

Axis media-ontwerpers, Enschede

Fotografie

Gill Bollegraf

Met bijdragen van

Astrid Rass
Wendy Janssen

Met dank aan: Leerlingen en docenten van AOC Almelo en
Scholengemeenschap Marianum Lichtenvoorde

SLO, Stichting Leerplanontwikkeling
Postbus 2041,
7500 CA Enschede
Telefoon (053) 4840 840 (algemeen)
Telefoon (053) 4840 276 (secretariaat kunstvakken VO)

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij subsidie van het Ministerie van OCW.
© december 2006 SLO, Enschede

Inhoud

Inleiding

Leeswijzer

1. Vernieuwingen in de onderbouw

- 1.1 Kerndoelen voor het leergebied Kunst en cultuur
- 1.2 Toelichting op activiteiten en opdrachten in relatie tot beoordelen

2. Beoordelen in het leergebied Kunst en cultuur

- 2.1 De inspanningen belonen
- 2.2 Keuzemenu beoordelen
- 2.3 Toelichting op het keuzemenu beoordelen

Bijlage 1: Rollen en taken rondom beoordelen

Inleiding

Zoekt u bij de activiteiten voor het leergebied Kunst en cultuur ook naar een passende beoordeling? Of overweegt u wel eens het werk van de leerlingen op een andere manier te beoordelen?

Tot voor kort opereerden kunstvakdocenten veelal in verschillende vaksecties; de sectie beeldende vormgeving was een andere sectie dan bijvoorbeeld de sectie muziek of drama. Sinds de nieuwe onderbouw vormen de kunstvakdocenten op veel scholen multidisciplinaire teams. Zij zijn in dat geval gezamenlijk verantwoordelijk voor het programma en maken afspraken over het wat en het hoe van de lessen. De teams vertalen de kerndoelen en de uitgangspunten van de nieuwe onderbouw naar hun leergebied, wat inhoudt dat ze vakinhoud en vaardigheden meer op elkaar afstemmen. Scholen kunnen zelf bepalen op welke wijze zij leerinhouden afstemmen: via afzonderlijke vakken, als onderdeel van projecten of in de vorm van leergebieden. Natuurlijk zijn ook allerlei tussenvormen denkbaar. In de nieuwe onderbouw maken scholen massaal gebruik van de geboden vrijheid hun onderwijs te herzien.

Met Een 10+: Beoordelen in het leergebied Kunst en cultuur willen we opnieuw aandacht besteden aan het beoordelen en het beoordelingsproces. Beoordelen is in het onderwijs aan de orde van de dag. Vaak kiezen docenten voor dezelfde beoordelingsmethoden van het door de leerlingen geleverde werk, maar door de herziening van de onderbouw liggen er nu kansen andere keuzes te maken. De titel 10+ is gekozen omdat we u willen prikkelen om eens over de geijkte grenzen heen te kijken. Op veel scholen ontwikkelen teams kunstvakken nieuwe (competentiegerichte) opdrachten, prestaties en projecten. Daarmee groeit ook de behoefte aan goede beoordelingsinstrumenten en aan andere beoordelingsvormen die passen bij dit nieuwe onderwijs.

In Een 10+: Beoordelen in het leergebied Kunst en cultuur onderzoeken we de mogelijkheden in het beoordelingsproces aan de hand van de kerndoelen voor het leergebied Kunst en cultuur en de uitgangspunten van het onderwijs in de nieuwe onderbouw. Met het Keuzemenu beoordelen in paragraaf 2.2 kunt u voor uzelf nagaan hoe u het werk van de leerlingen beoordeelt en/of wilt beoordelen. Teams kunnen het keuzemenu ook gebruiken voor het maken van afspraken over de beoordeling van een bepaalde opdracht, activiteit of project, of om het beoordelen ter discussie te stellen.

Leeswijzer

Deze publicatie bestaat uit twee hoofdstukken en een bijlage die u onafhankelijk van elkaar kunt lezen. In hoofdstuk 1 gaan we aan de hand van de nieuwe kerndoelen in op de activiteiten en opdrachten die voor het leergebied Kunst en cultuur beoordeeld worden. In hoofdstuk 2 staan we stil bij de basisvragen rondom beoordelen en geven we een toelichting op het 'Keuzemenu beoordelen'. Bijlage 1 geeft een overzicht van de diverse rollen en taken rondom het beoordelen.

1. Vernieuwingen de onderbouw

1.1 Kerndoelen voor het leergebied Kunst en cultuur

Sinds 1 augustus 2006 zijn de nieuwe kerndoelen voor de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs van kracht. Voor de basisvorming zijn 58 kerndoelen geformuleerd en geordend rondom zeven domeinen. Eén van die domeinen is het leergebied Kunst en cultuur. Dit bestaat uit leerinhouden van de kunstzinnige disciplines muziek, dans en drama, en de beeldende vakken handenarbeid, tekenen, textiele werkvormen en audiovisuele vorming. Het aantal kerndoelen is voor alle vakken sterk verminderd. Voor de kunstvakken is het aantal kerndoelen teruggebracht tot vijf globaal geformuleerde kerndoelen. Veel kunstvakdocenten vertalen momenteel deze kerndoelen en de uitgangspunten van de nieuwe basisvorming naar het onderwijs. Om versnippering tegen te gaan dient samenhang gestimuleerd te worden. Scholen en teams van docenten kunnen zelf bepalen in welke mate en op welke wijze zij aan samenhang werken. Dit betekent dat kunstvakdocenten hun krachten bundelen en als team gaan opereren. Zonder samenwerking is samenhang onmogelijk. Op veel scholen zullen voor het eerst multidisciplinaire teams gaan functioneren die een gezamenlijke visie moeten ontwikkelen en een standpunt innemen over samenhang of misschien zelfs integratie. Doel hiervan is een samenhangend programma te ontwikkelen waarin vernieuwingen tot hun recht komen.

De vijf kerndoelen voor het leergebied Kunst en Cultuur zijn:

48. De leerling leert door het gebruik van elementaire vaardigheden de zeggingskracht van verschillende kunstzinnige disciplines te onderzoeken en toe te passen om eigen gevoelens uit te drukken, ervaringen vast te leggen, verbeelding vorm te geven en communicatie te bewerkstelligen.

49. De leerling leert eigen kunstzinnig werk, alleen of als deelnemer in een groep, aan derden te presenteren.

50. De leerling leert op basis van enige achtergrondkennis te kijken naar beeldende kunst, te luisteren naar muziek en te kijken en luisteren naar theater-, dans- en filmvoorstellingen.

51. De leerling leert met behulp van visuele of auditieve middelen verslag te doen van deelname aan kunstzinnige activiteiten, als toeschouwer en als deelnemer.

52. De leerling leert mondeling of schriftelijk te reflecteren op eigen werk en werk van anderen, waaronder dat van kunstenaars. Niet alleen verandert wat wordt geleerd, maar ook hoe. De leerling en zijn leren staan centraal.

Toelichting op de kerndoelen

Door deze globaal geformuleerde kerndoelen zijn docenten meer dan ooit zelf verantwoordelijk voor de invulling van hun programma. De kerndoelen, die richtinggevend zijn, stellen in ieder geval vast welke vaardigheden leerlingen zich in relatie tot de kunstvakken eigen moeten maken. Het gaat om de volgende vaardigheden:

- produceren
- presenteren
- receptieve vaardigheden (kijken naar, luisteren naar)
- verslaglegging
- reflectie

In **kerndoel 48** staat produceren centraal. Dit gaat over de praktijkopdracht. Wat maken de leerlingen, wat ontwikkelen ze, wat componeren ze of wat ontwerpen ze?

Kerndoel 49 stelt het kunnen presenteren van eigen werk centraal. Daarbij gaat het niet alleen om het kunnen vertellen, maar ook om het presenteren in een bij de discipline passende vorm, zoals het geven van een concert, expositie of theatervoorstelling.

De receptieve vaardigheden (kijken of luisteren naar kunstuitingen), zowel binnen als buiten de school, met daarbij enige individuele of klassikale voorbereiding wordt in **kerndoel 50** beschreven.

Het beschrijven van de ervaringen van leerlingen in een verslag of kunstdossier, wordt omschreven in **kerndoel 51**. De eigen ervaringen met kunst en cultuur komen aan de orde, maar ook ervaringen die een leerling heeft met andermans kunstuitingen, waaronder die van professionele kunstenaars.

In het laatste **kerndoel 52** staat reflectie centraal: leerlingen verwoorden wat ze van iets vonden en wat ze hebben geleerd.

Bovenstaande vijf kernvaardigheden kunnen - al of niet in combinatie met elkaar - de basis vormen voor een opdracht of een activiteit voor het leergebied. Elke opdracht dient dan te bestaan uit minimaal een praktisch onderdeel, een presentatie, een receptief onderdeel en een onderdeel dat aandacht besteedt aan verslaglegging en reflectie. Concreet hebben we het over de volgende activiteiten:

- Praktijkopdracht
- Culturele activiteit
- Onderzoek
- Presentatie
- Kunstdossier / portfolio

Niet alle genoemde onderdelen hoeven altijd in een opdracht aan bod te komen. Er kunnen accenten gelegd worden. Dit geldt ook voor de beoordeling. Niet elk onderdeel wordt even uitgebreid en op dezelfde wijze beoordeeld. Soms volstaat bijvoorbeeld een bewijs van deelname. Een beoordeling mag voor de leerling echter nooit een verrassing zijn. Zij moeten vooraf op de hoogte zijn van de beoordelingscriteria en de beoordelingswijze.

In de navolgende paragraaf geven we een toelichting op de activiteiten en opdrachten voor het leergebied en gaan we nader in op de te beoordelen onderdelen daarin.

1.2 Toelichting op activiteiten en opdrachten in relatie tot beoordelen

Praktijkopdracht

Dit is de actieve of productieve component in het leergebied Kunst en cultuur. Voor de praktijkopdracht wordt bij de kunstvakken vaak het creatieve proces gehanteerd. Alle kunstvakken kennen een fase van introductie door de docent gevolgd door een oriëntatie van de leerling op het thema of onderwerp. Vervolgens volgt een fase van onderzoeken (schetsen, improviseren, proefjes maken, etc), gevolgd door een keuze en de uitvoering van het eindproduct. Tot slot volgt de presentatie van het product en het verslag voor de docent of voor een groep.

Bij de kunstvakken wordt al langer nagedacht over de beoordeling van het proces en het product. Tussen proces en product wordt meestal onderscheid gemaakt. Het product is het eindresultaat: een tekening of ruimtelijk beeld, compositie of (kleine) voorstelling. Onder het proces vallen alle activiteiten die zijn uitgevoerd om te komen tot dat eindresultaat.

Mogelijk te beoordelen onderdelen in de praktijkopdracht:

- oriëntatie: criteria en kwaliteit van de voorbereidende fase
- onderzoek: eisen ten aanzien van schetsen, ontwerpen of informatie verwerven en verwerken
- product: criteria ten aanzien van het eindresultaat
- proces: algemene vaardigheden, zoals samenwerken, plannen en organiseren, informatie verwerven en verwerken, communiceren (rubrics)¹
- presentatie: vorm en tijd
- verslaglegging: inhoud en vormgeving.

Culturele Activiteit

Een culturele activiteit kan een individuele of klassikale, stamgroep of leerjaaractiviteit zijn. Leerlingen bezoeken een tentoonstelling, concert of voorstelling buiten school. Of de kunstenaar, workshop of activiteit wordt in de school gehaald.

Mogelijk te beoordelen onderdelen in de culturele activiteit:

- oriëntatie: informatie en recensies verzamelen
- receptie: kijk- en luisterwijzers invullen
- reflectie: eigen mening over deelname aan de activiteit geven.

Onderzoek

Het onderzoek is nauw verbonden met de opdracht of de activiteit en gaat om het verzamelen en verwerken van informatie, al of niet in combinatie met schetsen, ontwerpen en experimenteren. Informatie zoeken leerlingen dikwijls in bibliotheek, mediatheek of via internet. Het schetsen en ontwerpen vindt plaats in het klaslokaal of de leeromgeving. De informatie kan deels worden aangeboden door de docent, afhankelijk van het niveau van de leerlingen. De bedoeling is dat leerlingen een idee krijgen van de verschillende kanten en aspecten van een thema.

Mogelijk te beoordelen onderdelen rondom onderzoek

- informatie verwerven, verwerken en verstrekken: criteria en kwaliteit onderzoeksproces, gebruik van bronnen
- schetsen, ontwerpen en experimenteren: criteria en kwaliteit onderzoeksproces.

Presentatie

Een presentatie kan - afhankelijk van de discipline - verschillen in vorm: van een powerpoint-presentatie tot een dans- of theatervoorstelling, van een spreekbeurt tot een website. Voor elke presentatie gelden eigen criteria. Daarnaast kan naar specifieke presentatievaardigheden gekeken worden.

Mogelijk te beoordelen onderdelen tijdens de presentatie:

- inhoud: criteria ten aanzien van de kwaliteit
- vorm: eisen ten aanzien van de vormgeving afhankelijk van de discipline
- presentatievaardigheden: via ontwikkellijnen (zie Rubric presenteren).

Boeiend presenteren - stemgebruik - houding - contact met publiek - hulpmiddelen	Ik presenteer boeiend door een actieve houding, afwisselend stemgebruik, goed gekozen hulpmiddelen en weet daardoor mensen goed te boeien.	Met mijn presentatie weet ik mensen meestal te boeien.	Met mijn presentatie vind ik het vaak lastig mensen te boeien.	Mijn presentatie verloopt moeizaam.
--	--	--	--	-------------------------------------

Bron: Rubric presenteren, www.slo.nl

~ Voor het beoordelen en waarderen van algemene vaardigheden heeft SLO de oplossing gezocht in een bestaand instrument: de zogenaamde Rubrics. De Rubrics zijn geschikt om kennis of een (deel)vaardigheid en / of een product te beoordelen op kwaliteit. Zij richten zich vooral op processen die naar een eindproduct leiden. Voor de volgende algemene vaardigheden heeft SLO Rubrics gemaakt: plannen en organiseren, communiceren, samenwerken, informatie verwerven en verwerken en presenteren. De Rubrics en een toelichting daarop zijn te downloaden op www.slo.nl

Kunstdossier / portfolio

Het kunstdossier of portfolio is een papieren of digitale verzameling van culturele en kunstzinnige (leer)activiteiten die binnen of buiten school plaats gevonden hebben. Er zijn verschillende mogelijkheden om leerlingen een kunstdossier of portfolio samen te laten stellen, waarin alle zojuist genoemde componenten een plek kunnen krijgen. Vooral in de onderbouw worden hiervoor vaak schriftelijke werkvormen (werkbladen, logboek, etc.) gebruikt. Een groeiend aantal scholen maakt gebruik van een digitaal portfolio zoals www.cultuurportfolio.nl. Indien gerichte reflectie plaatsvindt en nieuwe doelen gesteld worden, geeft een portfolio leerlingen inzicht in de eigen ontwikkeling. Het portfolio geeft begeleiders de mogelijkheid de ontwikkeling van de leerling gericht te begeleiden.

Mogelijk te beoordelen onderdelen in het kunstdossier:

- inhoud: criteria ten aanzien van de inhoud
- vormgeving: indien sprake is van een papieren portfolio of een door de leerling zelf gemaakt digitaal portfolio kan ook de vormgeving beoordeeld worden
- onderhoud: actueel en verzorgd.

Beoordelen in het leergebied Kunst en cultuur

2.1 De inspanningen belonen

In het onderwijs is beoordelen aan de orde van de dag. Er wordt gecontroleerd of kennis, vaardigheden en inzicht in voldoende mate aanwezig zijn en er wordt een oordeel of waardering gegeven. Meestal wordt de waardering over het werk van de leerling uitgedrukt in een cijfer. Nog afgezien van het feit of het cijfer geflatteerd of correct is, is een cijfer een momentopname. Het cijfer, de 6.8, geeft aan hoe de leerling zijn taak volbracht heeft. Het zegt echter totaal niets over de wijze waarop de 6.8 tot stand is gekomen. Zo kan het zijn dat een leerling die vragen heeft gesteld, bronnen heeft geraadpleegd, op onderzoek uit is gegaan, ontwerpen heeft gemaakt en een actieve coöperatieve werkhouding heeft, een lager cijfer scoort dan de leerling die minder inspanningen gepleegd heeft. Veel kunstvakdocenten bezinnen zich al geruime tijd over zowel het product als het proces. Durf je als docent bijvoorbeeld de vraag te stellen: welke leerling heeft echt wat geleerd? En durven we inspanning ook te belonen? Ons systeem verlangt cijfers, maar het kan ook anders.

Er zijn beoordelingsvormen mogelijk die iets zeggen over de verwerving van kennis, het inzicht van de leerling in bepaalde activiteiten en de presentatie van het werk, waarbij de leerling bovendien zelf actief in het proces betrokken wordt. Deze vormen zijn, sprekend in termen van scenario's, te realiseren binnen scenario 3 en 4 scholen; oftewel scholen die onderwijs aanbieden via projecten en scholen die leren in competenties. Voor deze scholen schieten dikwijls de traditionele toets- en beoordelingsvormen tekort, omdat ze vaak maar één aspect tegelijk meten, op één bepaald moment. Hier willen docenten juist inzicht krijgen in de beheersing van het totaal: een samenspel van kennis, houding en vaardigheden en leerlingen inzage geven in hun eigen leerproces. De beoordeling is gericht op de voortgang van de leerling: beheerst de leerling de kennis en vaardigheden of is extra oefening nodig?

2.2 Keuzemenu beoordelen

Verschillen in beleid en verschillen in opdrachten vragen om verschillende manieren van beoordelen. Hiervoor hebben we het 'Keuzemenu beoordelen', samengesteld. Het keuzemenu is te lezen als een menukaart en gaat in op de zeven basisvragen rondom het beoordelingsproces. Per vraag is een aantal opties gegeven waaruit u kunt kiezen. Zodoende kunt u voor uzelf nagaan op welke wijze u het werk van de leerlingen beoordeelt en/of wilt beoordelen. Het keuzemenu kunt u ook in een teamvergadering gebruiken om afspraken te maken over de beoordeling van een bepaalde opdracht, activiteit of project, maar ook om het 'het beoordelen' ter discussie te stellen. Het keuzemenu vergroot de transparantie van het beoordelingsproces. In bijlage 1 treft u de rollen en taken rondom het beoordelingsproces aan.

Als voorbeeld enkele vragen die tijdens een discussie in het team over het beoordelingsproces aan de orde kunnen komen:

- Op welke wijze beoordelen we het werk - voor iedere discipline afzonderlijk - van de leerlingen?
- Wat zijn bij het beoordelen de overeenkomsten en de verschillen tussen de disciplines?

- Wat zijn de valkuilen en wat de successen van de huidige wijze van beoordeling?
- Vindt de beoordeling altijd op dezelfde wijze plaats of is er sprake van variatie daarin?
- Past de wijze waarop we momenteel beoordelen bij de visie van de school?
- Welke wensen leven er voor het beoordelingsproces?

Keuzemenu beoordelen

Op welke wijze heeft u de laatste activiteit van de leerling beoordeeld?

Omcirkel uw keuze

Waarom wordt er beoordeeld?	Wat kan de leerling en wat kan hij nog niet?	Hoe vordert de leerling?	Kan de leerling het?		
Wat wordt er beoordeeld?	Praktijkopdracht	Culturele activiteit	Onderzoek	Presentatie	Portfolio / kunstdossier
	Kennis	Vaardigheden / technieken	Houding	Elementen van een ander vak	
Wanneer wordt er beoordeeld?	Voorafgaand aan de opdracht (als nulmeting)	Tussentijds	Na afloop van de opdracht		
Wie beoordeelt?	De leerling zelf	Medeleerling(en)	Docent(en)	Coach(es) / Begeleider(s)	
	Een extern deskundige				
Wie worden beoordeeld?	De leerling	Tweetallen	Een groep	Een klas	
Hoe wordt er beoordeeld?	Cijfer(s)	Ontwikkellijnen / Leerlijnen	Mondelinge toelichting	Schriftelijke toelichting	Afvinken van de opdracht
	O / V / T / G	Bewijs van deelname	Checklist		
Wat wordt er mee gedaan?	Portfolio	Voortgangsgesprek	Reflectiegesprek	Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP)	Rapport

2.3 Toelichting op het Keuzemenu beoordelen

In deze paragraaf lichten we de zeven basisvragen op het keuzemenu beoordelen toe.

1. Waarom wordt er beoordeeld?

Met de waarom-vraag richten we ons op het doel van beoordelen. Leerlingen en ouders, maar natuurlijk ook docenten, begeleiders en schoolleiding willen graag weten in hoeverre vooruitgang is geboekt op het vlak van kennis, inzicht en vaardigheden. De volgende vragen staan daarin centraal:

- Wat kan de leerling al en wat kan hij nog niet?
- Hoe vordert de leerling?
- Kan de leerling het?

2. Wat wordt er beoordeeld?

Leerlingen werken aan activiteiten en opdrachten voor het leergebied Kunst en cultuur. In hoofdstuk 1 is stil gestaan bij de activiteiten en opdrachten die voor het leergebied beoordeeld kunnen worden, zoals de praktijkopdracht, de culturele activiteit, het onderzoek, de presentatie en het kunstdossier. Dikwijls is sprake van een combinatie van kennis, houding en vaardigheden. Bij integratie van vakken of leergebiedoverstijgende opdrachten kunnen ook (kennis)elementen uit de algemene vakken beoordeeld worden. Er kunnen echter ook accenten gelegd worden. Nu komt het erop aan te benoemen op welk van die drie aspecten de nadruk ligt. De onderstaande aspecten kunnen al of niet in combinatie met elkaar beoordeeld worden.

- Vakkennis
- Vakvaardigheden
- Houdingsaspecten
- (Kennis)elementen van een ander vak (bij integratie)

3. Wanneer wordt er beoordeeld?

Een schooljaar bestaat uit drie of vier perioden. Afhankelijk van de visie van de school en de aard en aantal activiteiten of opdrachten zal de docent bepalen wanneer en hoe vaak er beoordeeld wordt. Een school met individuele leertrajecten zal de regie van het leren meer bij leerlingen leggen. De toets als nulmeting is daarbij een aspect dat aandacht verdient omdat nieuwe leeractiviteiten moeten aansluiten op de voorkennis van de leerling. We onderscheiden de volgende drie beoordelingsmomenten:

- voorafgaande aan de opdracht (nulmeting): wat kan de leerling al en wat kan hij nog niet?
- tussentijds (voortgangsbewaking): hoe vordert de leerling?
- en na afloop van de opdracht: kan de leerling het?

4. Wie beoordeelt?

Door de nieuwe kerndoelen en de grotere vrijheid van scholen is automatisch ook de vraag ontstaan wie er bij het beoordelingsproces betrokken zijn. Tot voor kort was de beoordeling een taak van de betrokken docent. Door afstemming, samenhang en integratie zullen docenten ook met elkaar in gesprek moeten gaan om afspraken te maken over de beoordeling van opdrachten en activiteiten. Daarnaast zijn er scholen die uitgaan van de leerling en zijn individuele leerroute, waarbij zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en algemene vaardigheden onder begeleiding worden gestimuleerd. Hierdoor is de lijst van beoordelaars uitgebreid:

- De leerling zelf
- Medeleerlingen
- Docent(en)
- Coach(es)/ Begeleider(s)
- Een extern deskundige

5. Wie worden er beoordeeld?

Dit is afhankelijk van het doel, het type opdracht en de keuzevrijheid van de leerling. In de praktijk onderscheiden we individuele opdrachten en groepsopdrachten. Bij groepsopdrachten is het mogelijk zowel het groepswerk te waarderen als het werk van de leerling. Kortom, een variatie aan mogelijkheden:

- De leerling
- Tweetalen
- Een groep
- Een klas

6. Hoe wordt er beoordeeld?

Bij deze vraag gaat het vooral over de keuze die de docent maakt voor een passende beoordelingsvorm. Inspanningen van leerlingen kunnen op tal van manieren worden beoordeeld, maar wel dient elke beoordelingsvorm zowel te passen bij de opdracht of de activiteit als bij de visie van de school.

Beoordelingsvormen lopen uiteen van het geven van cijfers tot het leveren van een bewijs van deelname, en van een schriftelijke waardering door de docent tot het gebruik van ontwikkellijnen, waarbij de docent samen met de leerling diens prestatieniveau registreert op een lijn (zie ook paragraaf 1.2 rubric presenteren). Voorop staat dat leerlingen vooraf weten hoe ze beoordeeld worden. De mogelijkheden:

- Cijfer(s)
- Ontwikkellijnen / leerlijnen
- Mondelinge toelichting
- Schriftelijke toelichting
- Afvinken van de opdracht
- O / V / T / G
- Bewijs van deelname
- Checklist

7. Wat wordt er met de beoordelingsgegevens gedaan?

Tot de uitgangspunten van de nieuwe onderbouw behoort het stimuleren van de zelfstandigheid van de leerling en een grotere verantwoordelijkheid over het eigen leerproces. Daartoe moet de beoordeling een duidelijke functie krijgen in het onderwijsleerproces van de leerling. De volgende middelen kunnen hierbij worden ingezet:

- Portfolio: het portfolio of kunstdossier is een papieren of digitale verzameling van culturele en kunstzinnige (leer)activiteiten die binnen of buiten school plaats gevonden hebben en waarmee leerlingen hun kwaliteiten tonen. Portfoliovorming geeft de leerling inzicht in de eigen ontwikkeling wanneer er gerichte reflectie plaatsvindt.
- Voortgangsgesprek: deze tijdens het proces te voeren gesprekken beogen de voortgang te bewaken. De volgende vragen kunnen daarbij leidend zijn: is er een ontwikkeling zichtbaar, zijn de doelen behaald of haalbaar en is er meer oefening of ondersteuning nodig?

- Persoonlijk ontwikkelingsplan (POP); de voortgangsgesprekken kunnen op scholen die aandacht hebben voor individuele leertrajecten worden gecombineerd met het werken aan een POP. In dit geval wordt ernaar gestreefd dat leerlingen zich meer bewust worden van hun interesses, talenten en beperkingen en dat zij hierin eigen leerdoelen leren stellen en ontwikkelen.
- Reflectiegesprek: gesprekken die gericht zijn op heden, verleden en toekomst met als doel de leerloopbaan van de leerling te ontdekken. De volgende vragen kunnen daarbij leidend zijn: welke activiteiten vond je leuk? Waar ben je goed in? Wat zijn je hobby's?
- Rapport: de meest gangbare manier van beoordelen aan de hand van een totaaloverzicht met de gemiddelde cijfers van de vakken.

Bijlage 1

Rollen en taken rondom beoordelen

Onderstaande schema geeft de taken en rollen rondom het beoordelingsproces in de onderbouw weer. Horizontaal zijn de betrokkenen benoemd. In verticale richting zijn de rollen en taken omschreven. Door het zetten van kruisjes kunt u antwoord geven op de vraag: wie doet wat rondom het beoordelingsproces? Dit maakt het beoordelingsproces inzichtelijker. Het schema kan eventueel aangevuld worden met andere taken en rollen.

	Leerling	Kunstvak- docent(en)	Vaksectie	Mentor	Directie	Extern deskundige	Ouders / verzorgers
Beoordelingsbeleid							
Programma samenstellen							
Studiewijzers maken							
Beoordelings- criteria benoemen							
Beoordelen							
Verantwoording van cijfers naar leerlingen							
Rapportvergadering bijwonen							
Determineren							
Oudergesprekken voeren							
Reflecteren op beoordelingsproces							
Beoordelingsproces aanscherpen / herzien							

Bronnen

Vernieuwingen in de kunstvakken (2005)

Overzicht van de veranderingen binnen de kunstvakken in het VO in 2006 en 2007

Beoordeling leergebied kunst en cultuur (2005)

www.slo.nl > Rubrics > Toelichting op rubrics

<http://toetswijzer.kennisnet.nl>

Beweging in de onderbouw, Taakgroep Vernieuwing Basisvorming, 2004

SLO Werken aan leren
Postbus 2041
7500 CA Enschede
053 - 484 08 40

slo